

JULKAISTU NUMEROSSA [1/2012](#)

TEEMAT

Kaikki itsehoitolääkkeet eivät ole turvallisia raskauden ja imetyksen aikana

Heli Malm

Sikiölle haitallinen lääkealtistus voi ensimmäisen raskauskolmanneksen aikana aiheuttaa epämuodostumia ja myöhemmässä raskauden vaiheessa toiminnallisia ongelmia. Valtaosa itsehoitolääkkeistä on käyttökelpoisia raskauden ja imetyksen aikana, mutta osa lääkkeistä voi erityisesti toistuvassa käytössä olla sikiön kehitykselle tai imeväiselle haitallisia.

Puolet suomalaisista raskaana olevista naisista käyttää ainakin yhtä reseptilääkettä raskauden aikana. Itsehoitolääkkeiden raskauden aikaisesta käytöstä ei Suomessa ole tehty kattavaa tutkimusta, mutta se on todennäköisesti huomattavasti yleisempää kuin reseptilääkkeiden käyttö.

Monet raskauden aikana tapahtuvat fyysiset muutokset voivat aiheuttaa hoitoa vaativia oireita, kuten närästystä, ummetusta tai nenän tukkoisuutta. Itsehoitolääkkeitä pidetään yleisesti suhteellisen turvallisina, mutta osalla niistä voi toistuvasti käytettynä olla haitallisia vaikutuksia kehittyvään sikiöön. Kaikista itsehoitolääkkeistä ei ole tehty kattavia tutkimuksia raskauden aikaisen käytön turvallisuudesta. Siksi myös itsehoitolääkkeiden raskauden aikaiselle käytölle tulee olla selkeä peruste.

Valtaosa lääkkeistä kulkeutuu rintamaitoon. Imetyksen aikaisen lääkkeen käyttöön liittyvät haitat ovat todennäköisempiä alle kuukauden ikäisellä imeväisellä, jolla lääkeainemetabolia on vielä kehittymätön ja munuais erityis toimii vajavaisesti. Lyhytaikainen altistuminen lääkkeelle rintamaidon kautta aiheuttaa kuitenkin harvoin ongelmia.

Taulukkoon 1 on kerätty tavallisten oireiden ja tilojen hoitoon käytettäviä lääkkeitä. Siinä annetaan suosituksia niiden soveltuvuudesta raskauden ja imetyksen aikaiseen käyttöön.

Taulukko 1. Tavallisia oireita ja sairauksia sekä niiden hoitoon raskauden ja imetyksen aikana soveltuvia tai vältettäviä itsehoitolääkkeitä.

Hoidettava oire tai sairaus	Sopiva lääkevaihtoehto	Huomioitavaa
Akne	Bentsoyyliperoksidi	Systeemi-imeytyminen vähäistä
Allergia	Kromoglikaatti Paikalliskortikoidit (beklometasoni, budesonidi, flutikasoni) Loratadiini, setiritsiini, levosetiritsiini	Pseudoefedriiniä sisältäviä valmisteita ei suositella (mahdollinen haitallinen vaikutus istukkaverenkiertoon; mahdollinen estävä vaikutus maidontuloon)
Atopia	Paikalliset kortikoidivoiteet	
Hiivatulehdus	Paikallislääkkeet (klotrimatsoli, mikonatsoli, tiokonatsoli) Flukonatsoli	Systeemi-imeytyminen vähäistä Kerta-annos (150 mg) turvallinen
Kihomadot	Pyryviini	Ei imeydy suolistosta
Kipu- ja kuume	Parasetamoli Ibuprofeeni Iholle annosteltavat (diklofenaakki, piroksikaami, salisyylihappo)	Turvallinen kaikissa raskauden vaiheissa Tulehduskipulääkkeiden säännöllistä käyttöä tulee välttää - raskauden suunnitteluvaiheessa (mahdollinen ovulaatiota estävä vaikutus) - hedelmöitysjanakohtana (mahdollinen keskenmenoriskin lisääntyminen) - 28. raskausviikolta eteenpäin (sikiön oikovirtauskanavan ennenaikainen sulkeutuminen, haitalliset vaikutukset sikiön munuaistoimintaan) ASA:n toistuvaa tai säännöllistä käyttöä kipulääkeannoksilla ei suositella raskauden eikä imetyksen aikana Paikalliskäytössä imeytyminen vähäistä
Nuha, yskä	Ksylometatsoliini, oksimetatsoliini Dekstrometorfaani, bromheksiini, asetyylikysteini, guaifenesiini, (karbosisetiini)	Annostelu-ohjetta tärkeä noudattaa (lääkkeiden verisuonia supistava ominaisuus) Yskänlääkkeiden teho kyseenalainen Useissa valmisteissa aineita, joiden raskauden ja imetyksen aikaista turvallisuutta ei ole tutkittu Kodeiinia sisältävien valmisteiden käyttöä ei suositella imetyksen aikana Etanolia sisältävien valmisteiden toistuvaa käyttöä syytä välttää
Närästys	Antasidat, sukralfaatti H ₂ -salpaajat: Ranitidiini (raskaus), famotidiini (imetus) Protonipumpun estäjät: Omepratsoli, pantopratsoli, lansopratsoli	Ranitidiini kertyy maitoon Eniten raskauden aikaista kokemusta omepratsolista
Ripuli	Lääkehiili Mikrobivalmisteet (maitohappobakteerit, <i>Saccharomyces Boulardi</i>) Loperamidi (imetus)	Loperamidin toistuvaa käyttöä alkuraskaudessa ei suositella
Ummetus, pukamat	Massaa lisäävät lääkkeet Laktuloosi, makrogoli (Bisakodyyli) Prednisoloni-sinkokaiini	Eivät imeydy suolistosta Ensisijaisesti vain tilapäiskäyttöön

Kipu- ja kuumelääkkeiden käyttöön harkintaa

Korkea kuume (yli 38,5 astetta) alkuraskaudessa voi lisätä sikiövaurion riskiä, ja kuumeen alentamiseen tulisi ensisijaisesti käyttää parasetamolia. Parasetamolin raskauden aikainen käyttö ei lisää epämuodostumariskiä tai perinataalivaiheen ongelmia, eikä epäiltyä yhteyttä lapsuusiän astmaan tai piilokiveksisyyden riskiin ole varmistettu.

Tulehduskipulääkkeistä ibuprofeenista on eniten alkuraskauden aikaista kokemusta, eikä erityistä riskiä sikiön kannalta ole tullut esiin. Tulehduskipulääkkeiden raskauden aikaiseen käyttöön liittyy kuitenkin rajoituksia (Taulukko 1).

Mitä itsehoitolääkkeitä tulisi välttää?

Asetyyliisalisyylihappo (ASA) ei kuulu raskauden aikaiseen peruslääkevalikoimaan kivun tai kuumeen hoidossa käytettävien annoksin. Vaikka alkuraskauden aikaiseen käyttöön liittyvää epämuodostumariskin lisääntymistä ei ole vakuuttavasti osoitettu, kolmannen raskauskolmanneksen aikaiseen käyttöön liittyy tulehduskipulääkkeiden tavoin riski oikovirtauskanavan ennenaikaisesta sulkeutumisesta. Käyttö lähellä synnytysajankohtaa voi myös lisätä synnytykseen

liittyvää verenvuotovaaraa sekä äidissä että sikiössä.

Allergiaoireiden hoidossa pseudoefedriiniä sisältäviä valmisteita tulee välttää raskauden ja imetyksen aikana (Taulukko 1). Ripulin hoitoon käytettävistä lääkkeistä loperamidista kertynyt kokemus sikiön riskin osalta on ristiriitaista, ja alkuraskauden aikana toistuva käyttö tulisi rajata vain hankalien tilanteiden hoitoon.

Laihduttaminen ja laihdutuslääkkeiden käyttö on vasta-aiheista sekä raskauden että imetyksen aikana. Voimakas painonpudotus alkuraskaudessa on yksittäisissä tutkimuksissa liitetty epämuodostumariskiin. Laihdutuslääkkeiden (orlistaatti) käyttö tulisikin lopettaa viimeistään raskauden suunnitteluvaiheessa.

Foolihappo tärkeä muistaa

Neuvola huolehtii raskauden aikaisesta rauta- ja D-vitamiinilisän ohjeistuksesta. Foolihappolisän käyttö on kuitenkin tärkeä aloittaa jo raskauden suunnitteluvaiheessa. Riittävän foolihapon saannin on kiistatta osoitettu vähentävän riskiä hermostoputken sulkeutumishäiriön osalta. Normaaliraskauksissa annossuositus on 0,4mg/vrk, riskiraskauksissa suurempi.

Heli Malm

Naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri
Teratologinen tietopalvelu, HUSLAB

LISÄÄ AIHEESTA

[Lääkehoitoa kehitetään moniammatillisesti KYSin päivystyksessä – potilas aktiivisesti mukana](#)

[Myös itsehoitolääkkeillä voi olla yhteisvaikutuksia](#)

[1/2012](#)

HYVÄ TIETÄÄ

Teratologisesta tietopalvelusta neuvontaa lääkealtistuksista raskauden ja imetyksen aikana

HUSLAB:n Myrkytystietokeskuksen yhteydessä toimii valtakunnallinen Teratologinen tietopalvelu: puh. (09) 4717 6500. Puheluihin vastataan arkisin klo 9 – 12. Palvelu antaa ajan tasalla olevaa tietoa lääkkeiden käyttöön ja muihin ulkoisiin altistuksiin liittyvistä riskeistä raskauden ja imetyksen aikana (www.hus.fi).

KIRJALLISUUTTA

Malm H, ym. Lääkkeet raskauden ja imetyksen aikana. Lääkelaitos. Edita Prima 2008.

Malm H. Kipuläläkkeet ja raskaus. SLL 2011; 43: 3221–4.